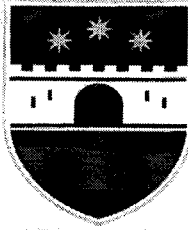


BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA



BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
THE UNA - SANA CANTON
UNA-SANA CANTON GOVERNMENT

Broj: 03-017-1608/2017
Dana, 17.11.2017. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA
17.11.2017
017-45-4-90-161/17

SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA

PREDMET: Prijedlog Plana zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona
2017.-2022. godina
dostavlja se:-

Na osnovu člana 18 1. Poslovnika Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj: 9/17), u prilogu vam dostavljamo Prijedlog Plana zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona 2017.-2022. godina, uz sljedeće:

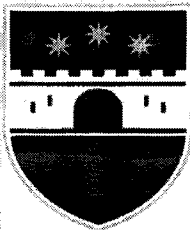
Obrazloženje

Vlada Unsko-sanskog kantona je na sjednici održanoj dana 17.11.2017. godine, razmatrala i usvojila Prijedlog Plana zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona 2017.-2022. godina, obrađivača Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, te vam isti dostavljamo na razmatranje.

PRILOG: - Prijedlog Plana (6x)

Po ovlaštenju Vlade Unsko-sanskog kantona
ministar Ministarstva poljoprivrede,
vodoprivrede i šumarstva
Dragan Polimanac, dipl. pravnik

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
UNSKO-SANSKI KANTON
VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA



BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
THE UNA - SANA CANTON
UNA-SANA CANTON GOVERNMENT

Na osnovu člana 16. Zakona o Vladi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“ broj: 5/08), a u vezi sa članom 4. Zakona o zaštiti zraka („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 33/03 i 4/10), na prijedlog Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Vlada Unsko-sanskog kantona na sjednici održanoj dana 17.11.2017. godine, donosi:

ZAKLJUČAK

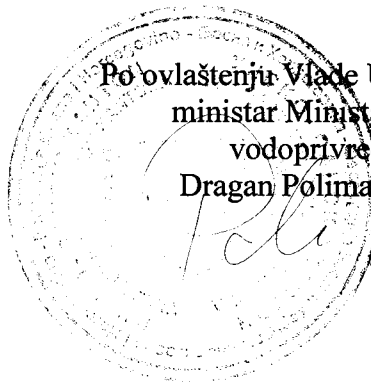
I

Usvaja se Prijedlog Plana zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona 2017.-2022. godina, obrađivača Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša, s tim da se isti uputi Skupštini Unsko-sanskog kantona u dalju proceduru.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-017-1608/2017
Bihać, 17.11.2017. godine



Po ovlaštenju Vlade Unsko-sanskog kantona
ministar Ministarstva poljoprivrede,
vodoprivrede i šumarstva
Dragan Polimanić, dipl. pravnik

Na osnovu člana 96. a u vezi sa članom 117. i 119. Poslovnika Skupštine Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, broj 9/17) na prijedlog Vlade Unsko-sanskog kantona, na _____ sjednici održanoj dana _____. godine, Skupština Unsko – sanskog kantona donijela je slijedeći:

ZAKLJUČAK

I

Prihvata se Plan zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona 2017.-2022.godina.

II

Sastavni dio ovog Zaključka je Plan zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona 2017.-2022.godina.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenom glasniku Unsko-sanskog kantona“.

Broj:
Bihać,

Predsjedavajući Skupštine
Unsko-sanskog kantona
Nijaz Hušić, prof.



**Ministarstvo
za građenje, prostorno uređenje
i zaštitu okoliša USK**

**Fond za zaštitu okoliša
Federacije BiH**

PLAN ZAŠTITE KVALITETE ZRAKA UNSKO-SANSKOG KANTONA 2017-2022.



novembar 2016. – oktobar 2017. godine

Naziv: **PLAN ZAŠTITE KVALITETE ZRAKA UNSKO-SANSKOG KANTONA**

Investitor: VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA
MINISTARSTVO ZA GRAĐENJE, PROSTORNO UREĐENJE I ZAŠTITU OKOLIŠA
Ulica Alije Đerzeleza br. 2, 77000 Bihać
info@mgpuzo.org
Telefon: 037 / 316 – 040

Izvršilac: Centar za ekonomski, tehnološki i okolinski razvoj – CETEOR d.o.o. Sarajevo
Topal Osman Paše 32B
BA, 71000 Sarajevo
Tel: +387 33 563 580
Fax: +387 33 205 725
E-mail: info@ceteor.ba

Obrađivači: Dr. Aleksandar Knežević
Doc. dr. Azrudina Husika
Aida Muminović
Ismar Jamaković
Vedad Suljić
Nejra Spahić

Vrijeme Izrade: novembar 2016. – februar 2017. godine

Interna kontrola: CETEOR d.o.o. Sarajevo

Broj: 02/P-1904/16

SADRŽAJ

SADRŽAJ	4
SKRAĆENICE	5
UVOD	6
1. CILJEVI PLANA	7
2. OPĆI PODACI O UNSKO – SANSKOM KANTONU	13
2.1. Osnovne karakteristike Unsko-sanskog Kantona	14
2.2. Saobraćajna infrastruktura i saobraćaj.....	15
2.3. Stanovništvo i stambeni sektor	19
2.4. Javni sektor	23
2.5. Privreda	24
2.6. Klimatske karakteristike	26
2.7. Javno zdravstvo	28
3. STANJE KVALITETA ZRAKA U UNSKO – SANSKOM KANTONU	30
3.1. Postupak ocjene kvaliteta zraka na bazi mjerenja	31
3.2. Granične vrijednosti kvaliteta zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	33
3.3. Obrada rezultata mjerenja kvaliteta zraka na području Unsko-sanskog kantona	35
4. ZAKONODAVSTVO	42
4.1. Zakonodavstvo EU iz oblasti zaštite zraka od značaja za BiH	43
4.2. Zakonski okvir u BiH, Federaciji BiH i USK iz oblasti zaštite kvaliteta zraka	46
5. PRIJEDLOG BUDUĆEG SISTEMA UPRAVLJANJA KVALITETOM ZRAKA	52
5.1. Uvod	53
5.2. Reguliranje zagađivanja zraka	53
5.3. Upravljanje kvalitetom zraka.....	54
6. AKCIONI PLAN ZAŠTITE KVALITETA ZRAKA U USK	66
7. DINAMIČKI PLAN IMPLEMENTACIJE MJERA	82
8. ZAKLJUČAK	86

SKRAĆENICE

SKRAĆENICA-AKRONIM	ZNAČENJE
EU	Evropska unija
UN	Ujedinjene nacije
EMEP	Evropski program za monitoring i evaluaciju
KEAP	Kantonalni ekološki akcioni plan
COP	Koeficijent performansi
INDC	Međunarodni klimatski sporazum
UNFCCC	Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime
IPCC	Integrirano sprječavanje i reguliranje zagađivanja
EU-ETS	Sistem za trgovinu emisijama
IED	Direktiva o industrijskim emisijama
LCP	Velika postrojenja za spaljivanje
BAT	Najbolje raspoložive tehnike
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija
VOC	Lako isparljiva organska jedinjenja
GVKZ	Granična vrijednost kvaliteta zraka
ESCO	Kompanije za pružanje usluga u sektoru energije
CNG	Prirodni komprimirani gas
OIE	Obnovljivi izvori energije
DEA	Detaljni energijski audit
EE	Energijska efikasnost
NREAP	Državni akcioni plan za korištenje obnovljive energije
GVE	Granična vrijednost emisije
GVZ	Granična vrijednost zagađenosti
GVZk	Kratkotrajna granična vrijednost zagađenosti
SGVZ	Stroge granične vrijednosti zagađenosti
PGDS	Prosječni godišnji dnevni saobraćaj
GIS	Geografski informacijski sistem
CRLTAP	Konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka
PLDS	Prosječni ljetni dnevni saobraćaj
VOC	Lako isparljivi organski spojevi

Na osnovu člana 11. n), poglavlje V, odjeljak A Ustava Unsko – saskog kantona – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Unsko – saskog kantona“ broj 1/04 i 11/04), te člana 4. Zakona o zaštiti zraka Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03 i 4/10), na prijedlog Vlade Unsko-saskog kantona, Skupština Unsko-saskog kantona, na _____sjednici održanoj dana _____ donosi:

PLANA ZAŠTITE KVALITETE ZRAKA UNSKO-SANSKOG KANTONA 2017-2022.

UVOD

Na osnovu člana 49. Zakona o zaštiti okoliša Federacije BiH definirana je obaveza kantona za donošenjem Kantonalnog plana zaštite okoliša koji usvaja Skupština kantona. Dana 01.06.2015. godine Skupština Unsko-saskog kantona usvojila je Plan zaštite okoliša Unsko-saskog kantona 2014. – 2019. Plan zaštite okoliša je provedbeni planski dokument kojim se uređuje sektor zaštite okoliša, odnosno koji daje uslove i smjernice za razvoj sektora okoliša. Plan zaštite okoliša je obavezujući dio sistema okolinskog planiranja.

Osnovni cilj izrade Plana zaštite okoliša Unsko-saskog kantona 2014. - 2019. je definiranje okolišnih problema i okolišnih prioriteta za područje Unsko-saskog kantona te njihovo rangiranje na participativan način. Plan zaštite okoliša Unsko-saskog kantona obuhvata problematiku 9 komponenti okoliša, od kojih je za oblast zaštita zraka: donošenje planske dokumentacije na kantonalnom nivou, uspostavljanje kontinuiranog monitoringa kvaliteta zraka, jačanje inspekcijskog nadzora.

U skladu sa akcionim planom izrađenim u okviru Plana zaštite okoliša Unsko-saskog kantona aktivnosti Ministarstva između ostalog:

- donošenje Kantonalnog plana zaštite kvalitete zraka (2016),
- uspostavljanje sistema monitoringa kvaliteta zraka na nivou kantona (2017), jačanje inspekcijskog nadzora (kontinuirano),

Implementacija mjera/aktivnosti iz Akcionog plana Plana zaštite okoliša Unsko-saskog kantona (KEAP) 2014. – 2019. vrši se na osnovu godišnjih operativnih planova.

Članom 4. Zakona o zaštiti kvalitete zraka propisano je da kantonalna zakonodavna tijela donose kantonalne planove zaštite kvaliteta zraka na period od najmanje pet godina kao dio kantonalnih planova zaštite okoliša i koja imaju za cilj poboljšanje kvaliteta zraka.

Kantonalni planovi zaštite kvaliteta zraka moraju biti usaglašeni sa Federalnom strategijom zaštite kvaliteta zraka. Plan zaštite kvaliteta zraka Unsko-saskog kantona radi se za period od 5 godina, te će isti biti sastavni dio Plana zaštite okoliša Unsko-saskog kantona.

Plan zaštite kvaliteta zraka je usaglašen sa dokumentima istog i višeg ranga, a posebno sa Strategijom zaštite okoliša Federacije BiH 2008-2018.godine, koja predstavlja dokument strateškog djelovanja u sferi zaštite zraka.

1. CILJEVI PLANA



Zrak je jedna od bitnih komponenti okoliša za koji treba uspostaviti odgovarajući sistem upravljanja u cilju prevencije i ublažavanja negativnih posljedica koje mogu narušiti kvalitet zraka. Područje Unsko-sanskog kantona ne karakteriše prekomjerna zagađenost kao što je to slučaj u drugim dijelovima zemlje, ali to ne umanjuje potrebu za uspostavom odgovarajućeg sistema upravljanja kvalitetom zraka.

Na prijedlog Ministarstva za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona Skupština Unsko-sanskog kantona usvojila 1.6.2015. godine Plan zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2014 - 2019. godine koji je kao odgovarajući razvojni planski dokument za Kanton, sa aspekta okoliša pomoći u procjeni okolišnih problema, određivanju prioriteta i utvrđivanju aktivnosti u svrhu poboljšanja stanja okoliša i zdravlja ljudi. Na isti je dobivena saglasnost Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Savjetodavnog vijeća za okoliš Federacije BiH" te Livanjskog kanton (Kanton 10) / Hercegbosanske županije, a što je propisano Zakonom o zaštiti okoliša Federacije BiH. Međutim, obaveza izrade kantonalnog plana zaštite kvalitete zraka propisana je u članu 4. Zakona o zaštiti kvalitete zraka („Službene novine Federacije BiH" broj: 33/103 i 4/10), gdje se navodi da se isti donose na period od najmanje pet godina kao dio kantonalnih planova zaštite okoliša i koja imaju za cilj poboljšanje kvaliteta zraka. Istim članom Zakona navedeno je da kantonalni plan zaštite kvalitete zraka mora biti usaglašen sa Federalnom strategijom zaštite kvalitete zraka.

Ovaj Plan je urađen u skladu sa projektnim zadatkom čiji je cilj unaprjeđenje sektora okoliša u Unsko-sanskom kantonu sa aspekta zaštite kvalitete zraka, te na taj način dati doprinos u općenitoj zaštiti zdravlja i ekosistema. Izrada registra emisija kao narednog koraka koji će uslijediti nakon što se izradi Plan zaštite kvalitete zraka Unsko-sanskog kantona treba da omogući podatke kao što su mjesto, uslovi i režim emitovanja, zatim zagađujuće materije, odnosno da definira vrstu i količinu emitovanih polutanata. Hijerarhija ciljeva je prikazana na dijagramu 1.1.



Slika 1.1. Hijerarhija ciljeva Plana zaštite kvalitete zraka USK

Aktuelna **Strategija zaštite okoliša FBiH za period 2008 – 2018.** je krovni dokument sa kojim trebaju biti usaglašeni svi strateški dokumenti na istom i nižem nivou, pa tako i ovaj Plan. Strategijom su definirana tri osnovana strateška cilja za segment zraka, a u kontekstu ovog Plana uzeti su u obzir relevantni operativni ciljevi i oni se repliciraju i u sam Plan. Separat ciljeva je prikazan u donjoj tabeli.

Tabela 1.1. Ciljevi Plana upravljanja kvalitetom zraka na području USK u skladu sa Strategijom zaštite okoliša FBiH 2008 – 2018.

STRATEŠKI CILJ 1: OGRANIČENJE EMISIJE	STRATEŠKI CILJ 2: UPRAVLJANJE KVALITETOM ZRAKA	STRATEŠKI CILJ 3: UNAPRIJEĐENJE KORIŠTENJA ENERGIJE
<p>Operativni cilj 1.1.: Smanjenje zagađivanje zraka od saobraćaja u gradovima</p>	<p>Operativni cilj 2.1: Planiranje kvaliteta zraka</p>	<p>Operativni cilj 3.1: Smanjenje energijske intenzivnosti</p>
<p>Mjera 1.1.1: Stimuliranje javnoga prijevoza, uključujući i željeznički promet</p>	<p>Mjera 2.1.1: Primjena katastra (registra) emisija</p>	<p>Mjera 3.1.1: Program djelovanja u privredi i među građanima s ciljem smanjivanja energijske intenzivnosti – u saradnji sa Federalnom i kantonalnim privrednim komorama</p>
<p>Predlaže se uvođenje subvencija za javni prijevoz, uključujući i željeznički.</p>	<p>Izrada registra (katastra) emisija je po Zakonu o zaštiti zraka obaveza kantona. Osnov za izradu katastra je registar izvora zagađivanja.</p>	<p>Izrada širokog programa djelovanja s ciljem podsticanja i širenja znanja koje će doprinijeti smanjenju energijske intenzivnosti.</p>
	<p>Mjera 2.1.2: Uspostava kantonalne mreža za praćenje kvaliteta zraka</p> <p>Cilj monitoringa kvaliteta zraka je određivanje kvaliteta zraka u stanicama pozadinskog zagađivanja, regionalnog i prekograničnog daljinskog prijenosa, na područjima nacionalnih parkova, zaštićenih pejzaža, zaštićenih područja, spomenika prirode, osjetljivih okolišnih sistema, te kulturnog i prirodnog nasljeđa i u naseljima i u industrijskim područjima.</p>	<p>Mjera 3.1.2: Osnivanje savjetovališta za energiju</p>
	<p>Mjera 2.1.3: Uspostava saradnje na lokalnom nivou između službi prostornog uređenja i službi za zdravstvo</p> <p>Podaci o kvalitetu zraka su potrebni urbanističkim službama s jedne strane, odnosno zdravstvenim s druge strane. Potrebno je uspostaviti saradnju između urbanističkih i zdravstvenih institucija u uspostavi i održavanju monitoringa kvaliteta zraka, te korištenja rezultata mjerenja. Bihać je jedan od gradova za koji se predviđa uspostavljanje stanice za praćenje polena pri domovima zdravlja.</p>	<p>U središtima kantona osnovati savjetovališta za energiju.</p> <p>Mjera 3.1.2: Popularizacija osnivanja ESCO kompanija (Energy Service Company)</p> <p>ESCO kompanije su kompanije koje prodaju energiju i efikasnost korištenja energije, a ne samo energije. Ove kompanije najčešće naplaćuju svoje usluge iz dijela postignutih ušteda energije, tako da je smanjen rizik na bazi onoga koji želi da poduzme mjere za racionalizaciju potrošnje energije. Predviđa se (I) izrada knjiga i brošura i (II) organizacija seminara.</p>

**STRATEŠKI CILJ 1:
OGRANIČENJE EMISIJE**

**STRATEŠKI CILJ 2:
UPRAVLJANJE KVALITETOM
ZRAKA**

**STRATEŠKI CILJ 3:
UNAPRJEĐENJE KORIŠTENJA
ENERGIJE**

Mjera 3.1.3: Uvesti sistem stimulansa i destimulansa za povećanje energetske efikasnosti u domaćinstvima i privredi

Jedan od najznačajnijih okolišnih faktora je smanjivanje potrošnje energije, ili bar smanjivanje povećanja potrošnje.

Mjera 3.1.4: Uvođenje instituta energetskog menadžera za budžetske ustanove (na svim nivoima)

Kako su budžetske ustanove najznačajniji rasipnici energije, ovim mehanizmom se pomaže budžetskim ustanovama u iznalaženju mjera za pravilno korištenje energije, a ujedno se vrši kontrola i izvještavaju kantoni i općine o racionalnoj potrošnji energije budžetskih korisnika.

Operativni cilj 3.2: Podsticanje korištenja obnovljivih izvora energije

Mjera 3.2.1: Podsticati uvođenje upotrebe obnovljivih izvora energije s ciljem smanjenja zavisnosti od uvoza energenata

Primjena OIE i mjere za poboljšanje energetske efikasnosti prema Ugovoru o uspostavi energetske zajednice daje prednosti u pogledu sigurnosti snabdijevanja, zaštite okoline, socijalne kohezije i regionalnog razvoja.

Kroz prostorno i urbanističko planiranje, planiranje usmjeravanja energije, saobraćajne planove, treba uključiti komponentu kvalitet zraka. Pri tome planskim mjerama treba osigurati da se očuva kvalitet zraka u područjima gdje on nije ugrožen, kao i primjenu sanacionih mjera, ukoliko je zrak prekomjerno zagađen.

Opći cilj **Plana zaštite okoliša Unsko-sanskog kantona 2014. – 2019.** je identifikacija načela i smjernica za planski pristup u postizanju okolišno održivog ekonomskog razvoja, na osnovu procjene stanja okoliša, utvrđenih okolišnih problema i prioriteta te definiranih akcija koje trebaju doprinijeti unaprjeđenju stanja okoliša i poboljšanju kvalitete življenja građana USK.